



ԶՐՈՒՅՑ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ
ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ Տ. ԵՂԻՇԵ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆԻ ՀԵՏ՝
ՄԱՅՐ ԱԹՈՒԻՑ ԵՎ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ
ԻՐ ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես հաղորդվում է ներկա համարի ուրիշ էջերում, վերջերս Սփյուռքից Մայր Աթոռ ժամանեցին չորս հոգևորականներ, Վեհափառ Դեորդ Զ.ի կողմից հայկապետական օժուժ ստանալու համար։ Նրանցից մեկն էր երիտասարդ և շնորհալի մտավորական Եղիշե հայկապետ Տերտերյանը, որը նրուսադեմի Սրբոց Հակոբյանց Առաքելական Աթոռում վարում է միաժամանակ պատրիարքական տեղապահի, լուսարարապետի և Պատրիարքարանի տրզան «Միոն» ամսագրի պատասխանատու խմբագրի պաշտոնները, մեծագույն ձեռնհասությամբ։

Եղիշե սրբազանը հայտնի է նաև որպես տաղանդավոր բանաստեղծ։ Չնայած իր հարաբերաբար երիտասարդ հասակին, ունի արդեն տպագրված մի շարք արժեքավոր ժողովածուներ — «Մագիադինեն մեղրամուհե», «Խորտակման գիշերներ», «Անցորդը» և այլն։

Էջմիածինս ամսագրի ընթերցողների համար շահեկան համարեցինք, իր Հայրենիքից մեկնումի նախօրին, իմանալ բանաստեղծ հոգևորականի տպավորությունները Մայր Աթոռից և Մայր Հայրենիքից։

— Սրբազան, ի՞նչ է Ձեր տպավորությունը Մայր Աթոռից։

— Մայր Աթոռի մասին իմ տպավորությունը ավելի քան սրտապնդիչ է։ Հայրենի կառավարությունը, մասնավորապես Հայրենական մեծ պատերազմին վերջ, օժանդակ կհանդիսանա Մայր Աթոռին և Հայ Եկեղեցիին, լայն իրավասություններով և առանձնաշնորհումներով օժտելով զանոնք։ Հայրենի կառավարության այդ դրական վերաբերմունքն ունի անշուշտ իր պատճառները։ Տարիներու փոփոխությունն հետո, մեր հայրենի երկրի կառավարությունը հաստատեց, թե Հայ Եկեղե-

ցին հղած է միշտ ու շարունակ իր պետություն, իր Հայրենիքին և իր ժողովուրդին հետ։ Դարեր ու դարեր Հայ Եկեղեցիին գերագույն բաղձանքն ու հրազն էր եղած՝ տեսնել իր Հայրենիքը ազատագրված։ Ու երբ այսօր, Հայ Եկեղեցին իր այդ դարավոր բաղձանքն ու հրազը իրականացած կտեսնե, չի կրնար չիտանդավառվի։ Իսկ փոխադարձաբար հայ պետականությունը, երբ Հայ Եկեղեցիին մեջ կհաստատե դարավոր հայրենասիրության սկզբունքն ու իրականությունը, չի կրնար չնկատել զանոնք։ Հակառակ արտասահմանի մեջ շրջան ընող այլընդանյու գրույցներու կրոնի և Մայր Աթոռի ի՛րր թե կաշկանդված ըլլալու մասին, վրնամ անվարան հայտարարել, թե էջմիածինը մեր Հայրենիքին մեջ միանգամայն ազատ է և բացարձակ ոչ ոք չի միջամտեր անոր գործերուն։

Առայժմ էջմիածինը չունի երիտասարդ և պատրաստված ուժեր, բայց մեծ հույսեր կան, որ ճեմարանավարտ սարկավազները շուտով պիտի լեցնեն տարիներով պակասներուն տեղը, ինչ որ Վեհափառին մեծագույն մխիթարանքն ու հրազն է։ Հոգևոր ճեմարանի ծրագիրը մեր կրոնական բարձրագույն ընծայարաններու ծրագիրն է, որ տարիներե ի վեր առաջ կտարվի վերին աստիճանի պատրաստված, ձեռնհաս դասախոսներու անձնակազմի մը կողմն։

Շն էջմիածին հասա, երբ արդեն ավարտած էին ճեմարանի տարեվերջի քննությունները, և, դժբախտաբար, չկարողացա ներկա ըլլալ այդ քննություններուն։ Բայց փնձի ընծայվեցավ քաղցրագին առիթը աչքն անցընելու ընծայացումներու ավարտական թեղծեր, և այդ թեղծերն երկուքին՝ Նարեկացիի և Սայաթ Նովայի մասին ուսումնասիրություն-

ներուն քննարկումը ես կատարեցի, իմ տպավորությունը այդ թեղերու հեղինակներուն ուսումնական մակարդակին և հասկացողության մասին ավելի քան դրական է:

Շնորհիվ նորին Ս. Օծոթյուն Հայրապետին իմաստուն ղեկավարության և տեսող պարուն Մինասյանի ջանքերուն, ինչպես նաև պրոֆ. ղոկտ. Աշոտ Աբրահամյանի, պրոֆ. Առաքել Առաքելյանի, ֆիլոլոգիական գիտություններու թեկնածու Արմենակ Պողոսյանի և ուրիշ դասախոսներու աշխատանքին, Հոգևոր Էնմարանը կմնա իրեն վայել բարձրության վրա:

— Ի՞նչ տպավորություն ստացաք Վեհափառի անձնավորությունից:

— Ամենայն Հայոց Հայրապետը մեր անցյալ և ներկա անվանի և մեծ եկեղեցականներեն է, մին ալն բացառիկ դեմքերեն, որ մեր վերջին հարյուրամյակի ընթացքին մատնեցու վրա միայն կրնան համըվիլ: Իմաստուն, գիտուն, և ժամանակն ու ճշմարտությունը իրարու հետ հաշտեցնել կրցող պատմական դեմք մըն է Վեհափառը:

Շատ քիչերը, գուցե ոչ ոք, պիտի կրնային իրագործել այն առանձնաշնորհումներն ու իրավունքները, զորս նորին Վեհափառությունը կրցավ արժևորել էջմիածնի վերաբերմամբ: Հարգանքն ու համակրությունը, զորս ան կվայելել ինչպես մեր Մայր Հայրենիքի վարիչներեն, այնպես ալ բովանդակ Միություն ղեկավարներեն, իրենց դերն ու նշանակությունը ունին և պիտի ունենան անտարակույս մեր եկեղեցիի կյանքին մեջ:

Իր մեծագույն և վառ բաղձանքներն են՝ էջմիածնի Մայր Տաճարին վերանորոգումը, բարձրագույն կրթությամբ օժտված հոգևորականներու հուլյի մը պատրաստությունը, խաղաղության վերջնական հաստատումը աշխարհի վրա, և հայ ժողովուրդի հայրենահավաքման գործին իրականացումը Հայաստանի մեջ:

Քիչ եկեղեցականներու հանդիպած եմ մեր նվիրապետական բարձրագույն աստիճաններուն վրա, որ իմ վրաս թողուցած ըլլան այնքան մեծ տպավորություն, որքան Ամենայն Հայոց ներկա Հայրապետը՝ Վեհափառ Գեորգ Զ.:

Ուրախ եմ հայտնելու թե, նախախնամականորեն կարծեք, նորին Ս. Օծոթյունը, հակառակ իր տարիքին, քաջառողջ է ֆիզիկապես և առույգ ու կորովի մանավանդ իր մրտաքով և հոգիով:

— Ի՞նչ տպավորություն կրեցիք մեր մայրաքաղաքից և Մայր Հայրենիքում Զեր տեսած մյուս վայրերից առհասարակ:

— Պատահական ճամբորդներն և տեղեկա-

տուներն շատ բան լսած և կարդացած էի մեր Հայրենիքի կրթական, մշակութային, ղեկավարական, արդյունաբերական, գյուղատնտեսական և շինարարական աշխատանքներուն և հառաջդիմություններուն մասին, սակայն երբեք չէի կրնար երևակայել, թե իմ տեսածս շատ ավելին պիտի ըլլար լսածներես և կարդացածներես:

Երևան քաղաքը, հայկական ոճով և հայրենի երկրի սրտեն արտահանված քարերով կառուցված հույակապ շենքերով է զարդարուն, մեծ մայրաքաղաքի մը վայել արդիականությունը: Իր լայնարձակ, ասֆալտված, ծառազարդ պողոտաները, իր պետական և քաղաքական հիմնարկները, իր մտավորական ուղիները, իր հիվանդանոցները և այլն, մեր մայրաքաղաքին կրնալին հմայք մը և վայելչություն մը, որոնց առջև չի կրնար շխնդավառվիլ և չհպարտանալ հայրենասեր հոգին: Իսկ մեր մայրաքաղաքին որոշ թաղամասերուն մեջ և շրջականները կառուցված քաղաքական գործարաններն ու ֆաբրիկաները, իրենց ալյազան և մեծաքանակ արտադրություններով, պատիվ կըբերեն մեր երկրի իմաստուն վարիչներուն և մեր շինարար ժողովուրդին, որոնց նկատմամբ միայն երախտագիտական պարտք կրնանք զգալ Միությունի հայերս:

Թանաստեղծ եկեղեցականը ոտքի է կանգնում և երթնելով ինտուրիստ հյուրանոցի իր հարկաբաժնի հյուրասենյակում: Իր ասելիքները դեռ չի վերջացրել. սև ու խիտ հոնքերի ներքո իր սև աչքերը բոցկլտում են հորդահոս հրճվանքից. հայրենի երկիրը տեսած ու վալելած մարդու հոգեկան քավականությունը արտացոլվում է իր հայացքի և ժպտի մեջ: Զերմ ու սիրազեղ ձայնով շարունակում է նա:

— Ինձի պատեհություն տրվեցավ այցելելու մեր պատմական զանազան վայրերը. տեսա Կարմիր Բլուրը, Դվինը, Զվարթնոցը... Հիացա առաջ տարված աշխատանքներով՝ ի խնդիր մեր անցյալի վերբերումներուն:

Եղա Աշտարակ, Օշական, Սևան, Գրիջան, Գեղարդ, Դառնի, Բյուրական, Մաղկաձոր և ուրիշ զանազան վայրեր, ու հոգիս լեցվեցավ դմալանքով, մեր հայրենի բնության զեղեցկություններուն առջև: Տեսա Մասիսը...

Այցելեցի կուտնտեսություններ և սովխոյներ, տեսա այն աշխատանքն ու արդյունքը, որ գիտականորեն կազմակերպված կերպով առաջ կտարվի տարիներն ի վեր հայրենի հողի սրտին վրա, արժևորելով հողը և պտղավորելով զայն: Այցելեցի նույնպես կուտնտեսականներու անհատական բնակարաններ և ուրախացա անոնց ակներև բարքը և ունեոր կյանքին ի տես:

Այցելեցի նույնպես բազմաթիվ մեծ ու փոքր գործարաններ և հիացումով լեցվեցա տեսնելով աշխատանքն ու արդյունքը, Հայաստանը դարձած է արդյունաբերական ծաղկուն երկիր, որու արտադրությունները երկրին կարիքները բավարարելն հետո՝ կողողեն նաև Սովետական Միության շատ երկիրներուն շուկաները:

Ձանց կրնեմ խոսելու, ճշտիվ այն պատճառով, որ կարելի է ժամերով խոսիլ ու նյութը շտպառել՝ մեր մայրաքաղաքի կրթական, գեղարվեստական, մշակութային օջախներուն մասին. եղա համալսարանը, օպերան, թատրոնը, հանրային գրադարանը, մատենադարանը, օպերետային թատրոնը և այլն, և ըսեմ միայն, թե անոնք ավելի քան պայծառ են, հիանալի...: Եվ անոնք քրեօր կհառաջդիմեն ու պատիվ կբերեն մեր ժողովուրդին:

Ուրախության ուրիշ պատճառ է մեզ համար այն, որ հայրենի երկրի մեր ժողովուրդը դարձած է ամեն մարդի մեջ հառաջդիմության ընդունակ տարր մը:

Հայաստանի մեջ աշխատանքը սուրբ է, հառաջդիմությունը՝ նպատակ, և համագործակցությունը՝ ուժ: Ահա թե ինչու՝ այնքան ուժգին կերպով կհառաջդիմեն հայրենի աշխարհը:

Թեև քաղաքները Մայր Երկրի և Սփյուռքի հայ զանգվածները, քաղաքատությունը Սփյուռքի հայության օգտին չէ, և ասիկա

անշուշտ հասկնալի է: Սփյուռքի հայությունը անտարակույս որ հայրենասեր է իր սովոր մեծամասնության մեջ. այս մասին տարբեր կարելի չէ մտածել: Եվ սակայն անոր մեկ փոքրաթիվ մասը կմտածե իր Հայրենիքին մասին միշտ այնպես, ինչպես կմտածե վաճառականը՝ իր գնելիք ոչխարին դմակին, բուրդին և մսին մասին... Այդ հոգեբանություն մը վարակված մասը կուզե թե՛ հայրենասեր ըլլալ և թե՛ մնալ նույն ատեն հավատարիմ այն պայմաններուն, որոնց մեջ կապրի...:

Այս հոգեբանությունն դուրս կմնան այն զանգվածները, որոնք իսկապես հայրենասեր են, որոնց սիրտը կգտնվի Հայրենիքին մեջ, և որոնք անմար րադանքն ունին դալու իրենք ալ, վերջ տալով պանդխտության դառնություններուն:

Շնորհալի խոսակիցս, որ գրուցում էր երթեմեկ կատարելով սենյակում, կանգնեց իմ դեմ և ինտերվյուսն եզրափակեց այսպես.

— Ցանկալի Հայրենիքը կսիրեի հեռվեն, երբ դեռ անձամբ ծանոթ չէի անոր. այժմ, երբ սեփական աչքերով տեսա ամեն ինչ, կսիրեմ զայն առավել՝ հավատքով և առավել՝ համոզումով: Իրոք, սքանչելի է մեր երկիրը. Տարիներե ի վեր իմ լսած և կարդացած գովասանքներս իրականության ընդգրկումեն, պարապնդումեն վար կմնան: Սքանչելի է մեր երկիրը և սքանչելի է մեր ժողովուրդը:

ԹՂԹԱԼԻԹ

